

ปฏิบัติกิจวัตรหรือกิจกรรม ซึ่งเป็นหน้าที่ที่ต้องทำภายใต้บทบัญญัติของศาสนา ที่ต้องศรัทธาและปฏิบัติ เช่น การปฏิญาณตนประกาศความศรัทธา การละหมาด 5 เวลา บริจาคทรัพย์ซะกาต การถือศีลอด หรือต้องเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้สะท้อนถึงการมีเอกภาพทางความคิดอันวิสัยตรงกัน (Value Consensus) จึงทำให้อัศตราพัฒนาก้าวสู่ระบบอุปถัมภ์หรือระบบฝักฝ่ายของชาวไทย-มุสลิม มีอัศตราเฉื่อยล้า-หยุดนิ่ง

ข้อเสนอแนะ จากการศึกษาค้นพบลักษณะโครงสร้างทางสังคมของชุมชนในเขตชุมชนเมือง ซึ่งยึดถือระบบเครือญาติเป็นด้านหลัก สะท้อนถึงลักษณะของชุมชนซึ่งมีระบบความสัมพันธ์ที่ยึดความมีอาวุโสในเครือญาติ ความเสมอภาพ ความเอื้ออาทร ความมีน้ำใจ เพราะฉะนั้นจะต้องสร้างสังคมให้เข้มแข็งภายใต้ระบบเครือญาติ โดยมีการกำหนดนโยบาย เน้นการสร้างกลุ่มหรือประชาคม โดยใช้หลักความเป็นเครือญาติและภราดรภาพของการเป็นอิสลาม เช่น การจัดตั้งชมรมฟิรดูอินโรงเรียนตาดีการะดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอและจังหวัด การจัดสัมมนาผู้นำศาสนาและผู้นำท้องถิ่น จัดตั้งและส่งเสริมกลุ่มอาชีพ และการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านให้มีอาชีพทำในหมู่บ้าน เป็นต้น

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาวิจัยลักษณะชุดวิจัย(Package Research) จึงครอบคลุมทุกพื้นที่เป้าหมายจังหวัดปัตตานี แต่สำหรับงานวิจัยของผู้วิจัยนั้นศึกษาภูมิหลังของประชากรชาวไทย-มุสลิมในเขตชุมชนเมือง กับ ลักษณะโครงสร้างทางสังคมของชุมชน ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกรณีชุมชนเมืองกับชุมชนกึ่งเมือง-กึ่งชนบทและชุมชนชนบท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบลักษณะโครงสร้างทางสังคมของชาวไทย-มุสลิมในเขตชุมชนเมือง จังหวัดปัตตานี ภายใต้อัตลักษณ์โครงสร้างทางสังคมที่ค้นพบดังกล่าวขึ้นอยู่กัภูมิหลังของประชากรอย่างไร และศึกษาเปรียบเทียบลักษณะโครงสร้างทางสังคมของชาวไทย-มุสลิมในเขตชุมชนเมืองกับชุมชนกึ่งเมือง-กึ่งชนบทและชุมชนชนบท โดยแบบสำรวจและสัมภาษณ์ประชากรจำนวน 358 คน ใช้สถิติในระดับพรรณนา (Descriptive Statistic) คือค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการหาความสัมพันธ์

ผลการศึกษ: ปรากฏว่า ลักษณะโครงสร้างทางสังคมในภาพรวมของชาวไทย-มุสลิมในเขตชุมชนเมือง มีการยึดถือระบบเครือญาติเป็นด้านหลัก ระบบฝักฝ่ายเป็นด้านรอง และระบบอุปถัมภ์เป็นด้านเสริม ภายใต้อัตลักษณ์โครงสร้างทางสังคมที่ค้นพบดังกล่าว จะปรากฏว่า ภูมิหลังของประชากร เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพหรือรายได้ ที่แตกต่างกัน ในการยึดถือระบบเครือญาติ ระบบอุปถัมภ์ หรือระบบฝักฝ่าย จะแตกต่างกันและไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบชาวไทย-มุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 3 ลักษณะ คือ ชุมชนเมือง ชุมชนกึ่งเมือง-กึ่งชนบท และชุมชนชนบท ปรากฏว่า มีลักษณะโครงสร้างทางสังคมของชุมชน ยึดถือระบบเครือญาติเป็นด้านหลักในพื้นที่ 3 ลักษณะดังกล่าว แม้ว่าองศาของการเติบโตเป็นเมืองของชุมชนน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับลักษณะโครงสร้างทางสังคมก็ตาม แต่เนื่องจากชาวไทย-มุสลิม มีการ